

RACÓ DE LA MEMÒRIA

GUARDIA TALLER DE MOBLES S.A.

Antonio Michavila Vidal

Fa tres anys va nèixer *Memòria, Natura i Llengua*. En aquesta publicació, els membres del Centre d'Estudis ens expliquen part de les seues investigacions en el camp que a ells els és propi i compten amb la col·laboració de persones d'altres Centres d'Estudis i amb els treballs que joves de l'institut han preparat per a fi de curs. A un servidor de vostès li toca aprofundir en l'escrit que cada any es dedica a l'empresa que ha escollit el CEMS –Col·lectiu d'Empresaris del Moble– per homenatjar per les voltes del nostre patró, Sant Josep. Enguany, l'empresa elegida va ser Guardia Taller de Mobles.

En tots aquests escrits que s'han anat publicant en *lo Senienc* –el darrer el núm. 299–, gairebé sempre m'he queixat del poc espai de què disposem per explicar la gran quantitat de vivències que ha tingut l'empresa i l'empresari en qüestió al llarg de la seua història. Per sort, en els darrers tres anys, amb l'aparició d'aquest *Senienc* especial podem contar-los més coses de l'empresa homenatjada i tots hi sortim guanyant. Sobretot la difusió del procés d'industrialització de la Sénia, que any rere any i empresa a empresa els anem explicant, i que, juntament amb altres investigacions que es porten a terme des del Centre d'Estudis, com són el darrer CD patrocinat per la Fundació de Caixa Tarragona, ajuden a conèixer millor aquest peculiar procés.

Dels anys 60 fins avui han canviat moltes coses en les nostres empreses i suposem que part d'aquest canvi va lligat al que fa la mateixa societat en si. Per exemple, abans la majoria de joves entràvem a treballar als 13 o 14 anys. Ara entren després dels 16, 18 o 23 anys. Ara tenen gran quantitat de llocs i jocs per distreure's. Abans, els que ens proporcionava la nostra imaginació i poca cosa més. El lloc de treball era el preferit per a posar a prova el nostre enginy. Això sí, sempre vigilant que no ens veiés l'amo o l'encarregat.

Façana de la fàbrica Guardia Taller de Mobles

Model de dormitori dels anys 70

Model de dormitori dels anys 80

Models dels anys 90

Abans la majoria de joves entràvem a treballar als 13 o 14 anys. Ara entren després dels 16, 18 o 23.

Vicent Guardia, home de caràcter inicialment seriós, també era així quan era jove; no n'era una excepció. Un bon dia, quan treballava al de Bellaubí, li va manar a l'aprenent Juanito Todó que anés a buscar el "compàs de 3 puntes" que tenia José Luis Arasa a la *nave* situada a l'altra part del carrer Berenguer IV –nosaltres estàvem a la que avui hi ha el supermercat–. José Luis va captar ràpidament el missatge i li va posar dins d'un sac un *cigüeñal* vell del tractor Perkins i li carregà damunt l'esquena. Juanito, per aquell temps encara en període de creixença, es criava bastant alt, però prim i amb prou feina podia portar "l'encàrrec". Quan va arribar fora, al mig del carrer estava *lo tío Pepe* –José Bellaubí Sans– mirant-se de fit a fit com li anava caient el sac. A l'arribar davant seu va haver de fer un gran esforç perquè no li caigués als peus, agafant-lo fortament amb els dos braços. El seu caminar era el més tortuós que us pugueu imaginar. Així, a poc a poc, va arribar davant de Vicent al mateix temps que li queia el sac a terra. Quan el va deslligar, Vicent es va quedar parat al veure el peculiar "compàs" i va exclamar tot empenyat:

- Mollons, pos si t'ha donat el de quatre puntes. Ja li pots tornar de seguida!

- No –va respondre el cansat i suorós Juanito– si no m'ajuden, jo no puc.

I allí es va acabar la broma. Entre altres coses, perquè a fora al carrer encara estava el *tío Pepe* tot cavil·lós, i no era cosa que tornés a passar Juanito i li preguntés què portava a dins del sac.

Una altra distracció freqüent per aquells anys 60 era provar-se les forces. Naturalment, sempre ho feia qui

estava més segur de les seues. Un bon dia, estàvem carregant l'Ebro i dalt estava el xofer, el Sr. José Jaques –més conegut per *Massanet*– i a baix, allargant-li les peces, els joves Vicent Guardia i José Luis Julian –que tots el coneixíem pel *Gloriós*– entre d'altres. Aquell dia la lluna deuria d'estar en situació inestable perquè de bon principi la conversa ja era picant: "Si jo, amb una mà ja em sobra!... Si el que m'allarguen entre els dos, em poso una mà a la butxaca i amb l'altra en tinc prou..." Allò es va ficar tan tibant que havia de petar per un lloc o altre. Així que quan ja s'acabava de carregar el camió –per tant a dins quedava poc lloc– van pujar Vicent a dalt i quan *Massanet* se'n va adonar ja tenia a Vicent abraçat a les dos cames i a José Luis abraçant-lo a l'altura dels braços. Aquest senyor fa molts anys que ens va deixar. Per tant, la gent jove no els recordarà. Però els que no som tan joves sí que tenim a la memòria la seua corpulència i força i el caliquenyo encès seguit a la boca. Però en aquells moments es trobava apurat de veres i tots els seus intents per desfer-se d'aquell parell "d'intrusos" eren en va. Per fi, va poder traure una cama dels braços de Vicent i va fer tota la pressió que va poder, al temps que se sentia un "Uuuuaaooohh!" esgarrat. Li havia encertat el tou de les costelles i amb la força que ell va fer i el pes de José Luis agafat als braços, es poden imaginar la pressió que va rebre Vicent. En aquell moment es va acabar el joc: José Luis fent estirament de braços i respirant profundament, cosa que no havia pogut fer en els minuts anteriors; Vicent rebolcant-se de dolor per damunt les mantes d'embalar els mobles, i el bo de *Massanet* justificant la seua acció per temor a caure tots tres de dalt del camió.

I així podíem estar temps i més temps recordant aquells moments que, pel que es veu, són inoblidables. Així mateix m'ho confirmava l'altre dia José

Dormitori juvenil

Dormitori infantil

Luis *lo Gloriós*, quan estava espollant una olivera a les Cavelores del seu sogre i, en veure'l, em vaig parar i com a salutació li vaig dir:

- Xeic, que fots amb tant de soroll?
- Ja veus, traient quatre rames d'estes oliveres.

José Luis des de fa molts anys treballa i viu a la "capital" i quan algun *rato* es pot escapar per aquí, sempre té alguna cosa a fer. Llavors li vaig dir el que estava escrivint en aquells moments i de seguit va exclamar:

-Hòstia! Aquell dia si caiem de dalt d'aquell camió ens haguéssim pogut fer mal. Què poc coneixement!

-Què recordes més d'aquells temps?

-Per damunt de tot, lo treballador que era Vicent. Cada dia s'emportava a casa un munt de remats de *mesita* i *comodin* dins d'un sac. Allí arrodonia els *cantos* amb una raspa, *lijava* les testes i a l'endemà de matí ja els tornava a portar. Després, com que n'hi havia més quantitat, aquest destall el feia a la fàbrica. Venia a les sis del matí i quan tots arribaven a les vuit, ell ja ho havia acabat.

Abans de continuar aquest escrit m'agradaria reproduir-lo el que vam publicar al febrer d'enguany relacionat en la mateixa empresa; no fos cas que vostès no l'haguessin pogut llegir i ara trobessin a faltar aquella informació, que començava al voltant d'un sopar.

Al referit sopar sempre hi ha assistit la majoria de socis amb les seues dones o acompanyants. Els darrers anys,

també hem comptat amb la presència de dirigents de la mútua Asepeyo, a la qual estem tots associats, així com d'autoritats locals, comarcals i de la Generalitat de Catalunya, enguany representada per l'Honorable Conseller de Medi Ambient i Habitatge, Sr. Salvador Milà i Solsona.

I seguint la idea que vam tenir l'any 1996 –ara es compleixen 10 anys-, d'entrevistar el personatge designat per la junta del CEMS com a Patró d'Honor per oferir-los a tots vostès aquelles inquietuds i sentiments que tenien al començar aquest llarg i de vegades complicat camí del món empresarial, avui ens toca parlar amb el Sr. Vicent Guardia Roig, fundador de l'empresa distingida.

A causa de la curta diferència d'edat que ens separa amb el Sr. Vicent –3 anys- em permetran que en aquest escrit el pugui tutejar, tal i com ho vam fer a la conversa prèvia. Així. primer que res li preguntem:

-A quina edat vas començar a treballar i on?

-Als 12 anys. Eren les vacances de l'estiu a l'escola i el meu pare em va buscar feina a la bòbila. Després de Festes, en lloc de tornar a l'escola, vaig entrar a treballar a la fàbrica de mobles de Garcia Sabaté. Allí hi vaig estar set o vuit mesos i en sortir de treballar anava al repàs que donava D. Juan Comós de 8,30h a 10h de la nit per tal de traure'm el Certificat d'Estudis Primaris.

-En sortir d'aquesta empresa, on vas anar?

-Llavors vaig entrar a la també fàbrica de mobles de José Bellaubí Sanz. Era l'any 1956 i tenia 13 anys.

Arribat a aquest punt, dono un cop d'ull al *Senienc* núm. 275 per corroborar l'any en què havien començat a fer mobles a casa el Sr. Bellaubí i efectivament va ser l'any 1955, un any abans d'entrar-hi Vicent. Certament no hauria de tenir cap rellevància que un noi als 13 anys ja hagués treballat en tres empreses diferents, però com a mínim, ja ens demostra la seua

Als 12 anys vaig començar a treballar. Eren les vacances de l'estiu a l'escola i el meu pare em va buscar feina a la bòbila. Després de Festes, en lloc de tornar a l'escola, vaig entrar a treballar a la fàbrica de mobles de Garcia Sabaté.

Acte de reconeixement i homenatge com a empresari per part del CEMS. Sant Josep 2006

inquietud per aprendre, per trobar un lloc on ell pensa que li pot servir per desenvolupar millor el que porta en el seu interior. En aquell moment, ell ho ignorava, però avui, i aprofitant-nos d'aquesta rica perspectiva que ens donen aquests 50 anys que fa que va entrar a treballar al de Bellaubí i estudiant per damunt la seua trajectòria professional, ens adonem que va encertar el camí. I encara que alguna vegada haurà trobat a faltar no haver pogut anar més temps a l'escola, ho ha compensat assistint de molt jove a aquesta universitat de la vida en què, si domines tres de les primeres assignatures com són l'enginy, la constància i el treball, tens molt de guanyat.

-Fins a quina edat hi vas treballar?

-Fins complir els 19 anys. Per aquell temps hi havia un fuster al poble que li deien Constantino Sanz Arasa. Era amic del meu pare i un dia parlant, parlant, li va dir: "Mira, jo ja em sento gran i he pensat que el teu fill i el meu es podrien ajuntar i continuar l'ofici". Així ho vam fer i amb la matrícula i les màquines del Sr. Constantino vam començar, però no a la mateixa fusteria sinó enfront, al C/ Calvari núm. 1 on ell tenia un local, un pati que en deien abans. El vam condicionar i allí ens vam iniciar. Tenia uns 100 m². Al fill del Sr. Constantino, li deien com a ell de nom i Sanz Reverté de cognoms. Tenia 16 anys i era l'any 1962.

-Què féreu al principi?

-Mobles sense envernissar per a una altra empresa i després, aquesta, juntament amb els que ells feien, els envernissava i comercialitzava. L'any 1964 vam comprar un hort veí, que també era del Sr. Constantino, i vam ampliar 100 m² més. Temps després també vam comprar un hort a un altre veí.

Confiem que de la festa de Sant Josep d'enguany Vicent en guardi un bon record. Encara que no sigui tan important com el que deu guardar de les mateixes dates de l'any 1968, en què es va casar amb Rosa Maria Pla Cuartiella. Fruit d'aquest matrimoni són els dos fills i una filla que han tingut i els tres nets que ja els han donat els fills.

Aquest mateix any Constantino estava fent la mili i en tornar van donar per acabada la societat i Vicent va comprar-li la seua part. El 1969 va ser un any de canvis per a l'empresa. Van començar a envernissar els mobles que fabricaven i també a comercialitzar-los sota el nom de Vicent Guardia Roig. Per aquell temps feien dormitoris de "soltera" –en català fadrina- i aquest tipus de mobles es diferenciaven del de matrimoni en el fet que els armaris eren més menuts, de dos i tres portes i els llits per a somier de 80, 90, o 105 cm. d'ample; de llarg feien 190 cm., com tots. Més endavant ja van començar a fer dormitoris de matrimoni. Per això va caldre anar ampliant damunt dels horts comprats anys abans fins a cobrir en dos plantes uns 1.300 m² útils en total. L'any 1975, i veient la dificultat que podrien tenir a fer properes ampliacions, van comprar un terreny de 2½ Ha. als Camps Rojos –molt a prop de les Cases del Riu- i a poc a poc van anar pensant i dissenyant el seu futur taller.

L'any 1987, quan ja tenien 4.000 m² de naus construïdes al nou terreny, fan el canvi i noten, com és de suposar, una gran diferència fent el mateix treball, però en unes condicions molt més òptimes. Avui el terreny s'ha ampliat fins 4 Ha. i a 6.700 m² el total edificat i, com en totes les indústries en què l'empresari fundador fa més de 50 anys que treballa, per força s'ha de produir el tan temut canvi generacional. Per tal d'aclarir aquest punt li preguntem:

Amb la matrícula i les màquines del Sr. Constantino vam començar, però no a la mateixa fusteria sinó enfront, al C/ Calvari núm.1 on ell tenia un local, un pati que en deien abans.

Vicent Guàrdia amb el president del CEMS, Joan Sabater, i el conseller de Medi Ambient i Habitatge, Salvador Milà

D'aquí a tres mesos penso jubilar-me i, com que aquesta data ja la tenia decidida l'any passat, vaig repartir la meua responsabilitat entre els fills i els fills polítics. Ells seran els administradors de l'empresa des de llavors; ja fa més de quinze anys que hi treballen.

-Com tens previst el tema de la teua jubilació?

-Molt clar. D'aquí a tres mesos penso jubilar-me i, com que aquesta data ja la tenia decidida l'any passat, vaig repartir la meua responsabilitat entre els fills i els fills polítics. Ells seran els administradors de l'empresa des de llavors; ja fa més de quinze anys que hi treballen. Molt bé. De moment donem per acabada la conversa tot i reconeixent la dificultat que comporta resumir quasi una vida tan extensa i intensa dedicada al treball en tan poc espai. Hem procurat almenys ressaltar les dades i els moments més importants fins ara, confiant que el que t'oferirà tot el Col·lectiu per les voltes de Sant Josep sigui també per a tu un gratificant record. Bé Vicent, he cregut oportú recordar algunes anècdotes dels darrers tres anys que vas treballar a l'empresa

Bellaubí per la senzilla raó que van coincidir amb els tres primers de la meua arribada. I com que me'n recordo com si fos ahir, no he pogut, ni he volgut, deixar d'explicar-ho. Després he transcrit aquella conversa que vam tenir a primers d'any i que vam publicar tot seguit a *lo Senienc*. Com que al final et desitjava que tinguessis un bon record d'aquell homenatge, és per això que ara et pregunto què et queda a la memòria d'aquell dia.

- Certament va ser un dia reple d'emocions. La primera ja va començar a les tres de la tarda quan arribava al taller per anar a treballar i vaig veure tots els treballadors i treballadores reunits al pati. Van fer lliurament a la meua dona d'un ram de roses i a mi d'una placa commemorativa del dia. A la nit em vaig sentir molt acompanyat, tant per part d'empresaris del sector i d'amics com, sobretot, pels treballadors i la família. Per a tots ells el meu agraïment, que també voldria fer extensiu a tota la Junta Directiva del CEMS i al seu President per aconseguir amb el seu esforç d'organització fer-nos passar una nit molt emotiva i agradable.

-I ara què, Vicent, no t'avorriràs?

-Confio que no. El que sí que faré serà dedicar més temps a les meues aficions. A l'hivern aniré més a caçar i ho faré amb més tranquil·litat i després sempre estaran les oliveres esperant.

Aquí farem un punt i a part, perquè aquesta qüestió m'agrada ressaltar-la, sobretot en el cas de Vicent, que m'ha fet preguntar més d'un cop si no ha sigut empresari per obligació i pagès per devoció.

-Home, són dos aspectes molt diferents. No es pot dir que he estat empresari per obligació, perquè no m'ho ha imposat ningú. A més, al principi això ni t'ho proposes, més be vas fent i creixent a poc a poc gairebé sense adonar-te'n. En canvi aquest sentiment per l'agricultura és profund de veritat. Crec que deu nàixer d'aquell instint de supervivència que teníem quan érem joves fins arrelar per sempre dins de nosaltres, convertint-se en un amor permanent a la natura i a tot el que l'envolta.

Quan érem joves, aquí al poble hi havia poca indústria i el mitjà de vida, o més ben dit de supervivència, estava en l'agricultura. Gairebé totes les cases tenien el seu o els seus horts. D'allí sortia el menjar diari per a casa, el menjar per als animals que teníem a casa -conills, gallines, etc.-. La collita forta de l'hort eren les patates, que grillades o no, i a la fi força arrugades, t'havies d'aguantar d'un any a l'altre. Dos solcs de remolatxes i quatre grapats d'ordi també servien per criar el *tocino* que havia de ser el tall de tot l'any i, per últim, dos bones gerres d'oli feien exclamar al pagès més optimista: amb les patates, el *tocino* i l'oli ja podem aguantar un any més!

Això de criar el *tocino* s'ha acabat. D'horts, cada dia n'hi ha més d'erms. Però tenir cura de les oliveres encara continua i no tan sols per part d'alguns pagesos joves que han decidit portar-ne moltes, ja siguin comprades o arrendades, sinó també per aquells pagesos que en la seua joventut el seu pare els feia anar a ajudar-lo al camp. Ells, després per les circumstàncies

La facturació podríem dir que és el termòmetre de l'empresa i quan aquesta dóna algun símptoma d'estancament o feblesa ja penses si és per culpa dels models que fabriques, que no són prou del grat dels clients, la qual cosa ja provoca una renovació en el modelatge, nous catàlegs i tota la sèrie de variacions que això comporta.

que més avant els contaré, van entrar molt joves a treballar a les fàbriques, principalment a les de mobles, i avui, 46 o 49 anys després, han arribat a la merescuda jubilació de la fàbrica. Però no a la del camp, ja que en aquest ofici no es fa servir aquest mot, ni s'empra aquest dret. Aquí, igual que van fer els nostres pares i avis, s'hi està fins que el cos aguanta.

Moments abans he tingut la temptació d'escriure ...i quan es jubilen de la indústria, tornen a cultivar la terra! Si així ho hagués fet hauria caigut en un imperdonable error, ja que la terra tampoc no l'han deixat mai de cultivar tots aquest anys en què s'ha treballat a les fàbriques. Això sí, ho havies de fer en dissabtes, diumenges i "festes de guardar". O és que vostès no recorden quan han anat per la carretera que va a Rossell o Canet –just davant del Taller de Mobles- veure una boira d'aigua i sortir de dins a Vicent amb el tractor i la *cuba*? O a l'estiu, quan la terra és tan seca que al llaurar-la amb el tractor i els cultivadors provoca una gran polseguera, si no sabessis que sota aquell barret està Vicent, tampoc no el coneixeries.

Les circumstàncies que induïen abans a la joventut a deixar la terra i a entrar a les fàbriques eren principalment econòmiques. D'oliveres en tenien gairebé totes les cases, però amb una quantitat insuficient com per poder viure'n. Ben cert és que els nostres pares i avis van viure així o pitjor moltes generacions abans, però pels anys 50 i principis dels 60 del segle XX a la joventut ja ens agradava anar al cine Club. A la porta ja hi eren les *cacaueres* amb xufles, tramussos i cacaus i és clar, també et feia goig comprar-ne un grapat. Però l'economia no ho permetia, ja que entrar al cine llavors valia dos pessetes – poc més d'un cèntim d'euro - i a casa et donaven, per passar el diumenge, deu rals –un cèntim i mig d'euro-. Així que, si no et podies "colar" al cine, pocs cacaus et podies comprar.

Un cop repassades algunes de les mil anècdotes viscudes fa molts anys i després d'intentar saber com pensa un pagès convertit en empresari i viceversa, li preguntem per acabar a Vicent si se'ns havia quedat algun fet o cosa a remarcar d'aquella conversa que vam tenir a primers d'any.

-Home, el més important ja ho vam comentar llavors. Ara està el dia a dia que, en un sector tan competitiu com aquest, tampoc no és gens tranquil, ja que és d'una innovació contínua i requereix una atenció permanent en molts d'aspectes a la vegada. La facturació podríem dir que és el termòmetre de l'empresa i quan aquesta dóna algun símptoma d'estancament o feblesa ja penses si és per culpa dels models que fabriques, que no són prou del grat dels clients, la qual cosa ja provoca una renovació en el modelatge, nous catàlegs i tota la sèrie de variacions que això comporta. Abans podies estar 3 o 4 anys fent un mateix model. Ara, quasi cada anys has de fer algun canvi, encara que sigui per demostrar-te i demostrar que eres viu dins del mercat i que la teua empresa disposa d'una ferma vitalitat.

Nova col·lecció 2006 de dormitoris

